

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності
Кафедра туристичного бізнесу

Силабус
навчальної дисципліни / освітньої компоненти
«КОПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В ТУРИЗМІ»

Галузь знань – 24 Сфера обслуговування

Спеціальність – 242 Туризм

Освітньо-професійна програма – Туризмознавство

Рівень вищої освіти – другий магістерський рівень вищої освіти

Харків, 2020

Силабус склали:

кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу

ЗАЙЦЕВА МАРИНА МИКОЛАЇВНА

професор, доктор наук з державного управління, професор кафедри туристичного бізнесу

СТЕПАНОВ ВІКТОР ЮРІЙОВИЧ

Мова навчання: українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу

Протокол № 2 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Любов БОЖКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Голова ради факультету

(підпис)

Алла СОЛЯНИК

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва дисципліни / освітньої компоненти	<i>Корпоративне управління в туризмі</i>
Викладач (- і)	ЗАЙЦЕВА МАРИНА МИКОЛАЇВНА
Контактний телефон та e-mail викладача	0507566848 zaitseva-marina@ukr.net
Інформація про консультації	Згідно з графіком консультацій (Вт-Чт 11.40-12.20) кафедра
Логіка вивчення курсу	Пререквізити: базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями). Базові знання дисциплін: «Економіка туризму», «Менеджмент в туризмі», «Економіка туристичних підприємств», «Управління персоналом в туризмі», «Управління туризмом». Постреквізити: Продовжують навчання даного предмету наступні дисципліни: «Управління проектами в туризмі», виробнича практика, педагогічна практика, кваліфікаційна дипломна робота

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Вивчення даної дисципліни передбачає ознайомлення здобувачів освіти з теорією формування принципів корпоративного управління в туризмі, типологією моделей та системою стандартів корпоративного управління, організаційною культурою, застосування інституційно-інформаційних інструментів економічного та організаційного механізмів корпоративного управління, взаємоузгодження діяльності органів управління, формування уявлення про особливості управління розвитком корпорацій та практичних навичок управління туристичними підприємствами корпоративного типу та досвіду управління взаємовідносинами між власниками і менеджерами підприємства, впровадження систем стратегічного управління, моніторингу і контролінгу та державне регулювання корпоративного сектору.

3. МЕТА КУРСУ

Опанування навичок корпоративного управління та організаційно-економічний механізм функціонування системи корпоративного управління на підприємствах туристичної індустрії.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

(визначаються відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

ПРН1. Вільно спілкуватися (як рідною, так і іноземними мовами) з представниками туристичного бізнесу (України та зарубіжжя), державної адміністрації та місцевого самоврядування, громадськими організаціями, представниками засобів ЗМІ, керівниками, підлеглими, клієнтами та бенефіціарами.

ПРН2. Використовувати сучасні інформаційні технології у підприємницькій діяльності в індустрії туризму на місцевому, регіональному, національному та світовому рівнях.

ПРН3. Оперувати нормативною базою, яка визначає діяльність підприємств індустрії туризму в Україні та світі, застосувати навички стратегічного мислення для її коригування відповідного до вимог бізнесу.

ПРН4. Продемонструвати поглиблене знання специфіки глобалізаційних процесів у сучасному світі, розуміння законів, за якими розвиваються культури, метакультури та субкультури сучасного світу.

ПРН5. Розуміти специфіку психології представників різних соціокультурних груп та адекватно реагувати на їх вимоги у процесі обслуговування (створення турпродукту,

турпослуги, турпідприємства, турорганізації, турподії тощо).

ПРН6. Реалізовувати на практиці поглиблені знання з психології (під час ділових переговорів, управління колективом, для саморозвитку, для профілактики професійного вигорання працівників туристичної сфери, у міжособистісних стосунках, у контактах зі споживачем).

ПРН7. Розробляти, обґрунтовувати та впроваджувати стратегію зовнішньоекономічної діяльності туристичних підприємств, відповідно до державних, регіональних та місцевих програм розвитку туристичної галузі.

ПРН8. Створювати підприємства індустрії туризму та організувати їх роботу, відповідно до ситуації на ринку.

ПРН9. Залучати та реалізовувати інвестиції на різних рівнях господарювання туристичного сектору України.

ПРН10. Активно впливати на формування та розвиток туристичного образу України, визначати напрями удосконалення державної політики у галузі туризму з огляду на існуючу геополітичну стратегію її розвитку, проводити аналіз конкурентоспроможності національного туристичного продукту, відповідно до динаміки та структури міжнародних туристичних потоків.

ПРН11. Креативно мислити відповідно до викликів бізнесу, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій, відкривати нові сегменти туристського ринку.

ПРН12. Розуміти зв'язок між технологією виробничого процесу та економічною складовою діяльності організації, уміти знаходити та оцінювати нові ринкові можливості та формулювати бізнес-ідею.

ПРН13. Захищати власні комерційні та соціокультурні розробки у сфері туризму (турпродукт, послуги, проекти, технології, стратегії), використовуючи як інструменти права, так і засоби збереження комерційної таємниці на підприємстві.

ПРН14. Проводити діяльність конкретного підприємства індустрії туризму відповідно до вимог концепції сталого розвитку туризму.

ПРН15. Реалізовувати миротворчий потенціал туризму для профілактики міжкультурної, міжнаціональної, міжрелігійної напруги у суспільстві.

ПРН16. Планувати, коригувати та реалізовувати етапи власної кар'єри, безперервно продовжуючи самоосвіту відповідними засобами підвищення кваліфікації у сфері туризму.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ

(визначаються відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

ЗК1. Здатність до аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів.

ЗК2. Набуття гнучкого та креативного способу мислення, яке дає можливість зрозуміти, розв'язати та науково осмислити проблеми та задачі, які стоять перед фахівцями з туризму в умовах реалій сучасного туристського ринку.

ЗК3. Здатність до постійного навчання, та здатність осмислювати власний досвід та передавати його іншим у процесі викладання.

ЗК4. Здатність відтворювати знання, методи та навички відповідно до контексту та продукувати на їх базі власні пропозиції.

ЗК5. Здатність до оцінки та аналізу соціально-економічних процесів на мега-, макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях.

ЗК6. Уміння обґрунтовувати управлінські рішення та спроможність забезпечувати їх законність.

ЗК7. Здатність до самоорганізації, критики та самокритики.

ЗК8. Усне і письмове спілкування як рідною, так і іноземними мовами, уміння вести дискусію, використовувати відповідну термінологію та способи вираження думки в усній та письмовій формах.

ЗК9. Здатність виконувати професійну діяльність відповідно до стандартів якості, а також володіти засобами їх впровадження

ФК1. Спеціалізовані концептуальні поглиблені знання: нормативної бази, яка визначає діяльність підприємств індустрії туризму в Україні та світі; специфіки глобалізаційних процесів у сучасному світі, розуміння законів, за якими розвиваються культури, метакультури та субкультури сучасного світу.

ФК2 Розуміння специфіки психології представників різних соціокультурних груп та здатність адекватно реагувати на їх вимоги у процесі обслуговування; з психології міжособистісних стосунків.

ФК3 Знання професійного дискурсу, термінології свого фаху, джерел поповнення лексики, сучасної української літературної мови; призначень документів, вимог до складання та оформлення різних видів документів та правила їх оформлення.

ФК4 Критичне осмислення проблем у професійній діяльності та на межі предметних галузей: особливостей функціонування сучасного туристичного ринку та використання ресурсів праці, капіталу, природних ресурсів, відповідно до типу ринкової структури; знання інформаційних потреб суспільства, інформаційно-пошукових ресурсів і стратегій у системі засобів масової комунікації.

ФК5 Розуміння наукових основ державного управління, особливості регулювання економічних ситуацій в умовах інформаційного середовища; методів та технологій маркетингових досліджень у туризмі та сфері обслуговування в цілому.

ФК6. Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань: розробляти, обґрунтовувати та впроваджувати стратегію зовнішньоекономічної діяльності туристичних підприємств.

ФК7. Розробляти державні, регіональні та місцеві програми розвитку туристичної галузі, впроваджувати ефективну інвестиційну політику на різних рівнях господарювання.

ФК8. Визначати напрями удосконалення державної політики у галузі туризму з огляду на геополітичну стратегію розвитку країни.

ФК9. Уміння проводити моніторинг змін у законодавстві, орієнтуватися у нормативних актах, щоб забезпечувати законність рішень; досліджувати динаміку та структуру міжнародних туристичних потоків, виділяти та оцінювати їх якісні характеристики; проводити аналіз конкурентоспроможності національного туристичного продукту.

ФК10. Здатність створювати, організовувати, планувати та управляти діяльністю підприємств туризму.

ФК11. Проведення дослідницької та інноваційної діяльності: уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних; уміння вести інноваційну діяльність на місцевому, регіональному, національному рівнях туристичного ринку, відкривати нові сегменти ринку, враховуючи потреби цільових груп.

ФК12. Уміння формування та розвитку інформаційно-когнітивних технологій стандартизації та систем управління якістю у сфері туризму.

ФК13. Уміння застосовувати методики по досягненню стратегічної ефективності та стійкості підприємства індустрії туризму на різних етапах його життєвого циклу за рахунок формування і реалізації конкурентної стратегії організації.

ФК14. Уміння розробляти та застосовувати на практиці інноваційні технології управління персоналом.

ФК15. Уміння організовувати та провадити наукові туристознавчі дослідження (розуміти проблеми наукових досліджень у сфері туризму; виділяти сутність та основні етапи організації наукового дослідження; систематизувати наукові підходи до розуміння феномену туризму, усвідомлюючи генезу та наукову еволюцію туристологічного знання; виявляти діалектики між теорією та практикою туристичної діяльності).

ФК16. Адекватне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до професіоналів туристичного бізнесу та користувачів тур послуг.

ФК17. Здатність будувати комунікаційну мережу для обміну інформацією та зворотнього зв'язку.

ФК18. Здатність вести ділову кореспонденцію, у тому числі з представниками інших країн.

ФК19. Здатність формувати інформаційно-комунікаційну мережу між представниками органів влади різних рівнів, громадськими організаціями та суб'єктами підприємницької діяльності.

ФК20. Розуміння основних принципів психології, застосування їх при роботі в групі (у ролях керівника та підлеглого, колеги, партнера, клієнта тощо).

ФК21. Здатність повною мірою реалізовувати потенціал туристичного підприємства у контексті соціальної відповідальності.

ФК22. Здатність використання іноземних мов у професійній діяльності: ведення нормативної документації іншими мовами; володіння іноземними мовами та основами ділового етикету для налагоджування плідної взаємодії з іншими підприємствами як в Україні так і за її межами; бути здатним відстежувати перспективні зміни на світовому туристичному ринку, використовуючи оригінальні іншомовні джерела.

ФК23. Випускник програми повинен бути відповідальним за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди, зокрема: приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах туристичного ринку; вільно застосовувати основні принципи стратегічного управління, намагаючись впливати на зміни у туристичній сфері; креативно мислити відповідно до викликів бізнесу, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій.

ФК24. Здатність розробляти інноваційні технології, застосовувати їх на практиці, безперервно підвищуючи у цьому власну кваліфікацію; відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі; провадити діяльність підприємства індустрії туризму відповідно до вимог концепції сталого розвитку туризму, реалізуючи миротворчий, екологічний, економічний, соціальний потенціал туризму.

ФК25. Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним, зокрема: ставити перед собою завдання у межах загального кола власних обов'язків, використовуючи наявні технології та адаптуючись до нових; керувати власною кар'єрою та безперервно продовжувати освіту; знаходити відповідні засоби подальшого підвищення кваліфікації у сфері туризму.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Вибіркова компонента
Формат курсу	Денна/заочна форма навчання, 2 курс, 3 семестр
Обсяг курсу	Зазначте за навчальним планом (відповідно до робочого навчального плану поточного навчального року):
	кількість кредитів – 3
	загальна кількість годин – 90
	аудиторних – 30 (10 – Лекційних, 20 – Семінарських)
	самостійної роботи – 60
	тижневих годин для денної форми навчання – 3
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Навчальні аудиторії або спеціалізовані кабінети з мультимедійним обладнанням; навчально-методичні комплекси дисциплін; робочі програми дисциплін
Форми, види навчальних занять та методи навчання (відповідно до навчального плану)	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекції / семінарські Методи: Проблемні лекції, проблемні семінари, дискусії, обговорення, підготовка презентації та виступи, моделювання професійних ситуацій, ситуаційні завдання, робота у малих групах, індивідуальні завдання, ділові ігри, симуляції, кейси, формування логічних висновків, аналіз та порівняння розроблених проектів та пропозицій, виступи на наукових заходах.
Поточний контроль	Опитування, презентації, виконання завдань, тестування
	Залік

Підсумковий контроль	
Політика курсу*	<ul style="list-style-type: none"> • Відвідування лекційних та семінарських занять для здобувачів освіти є обов'язковим за які нараховуються бали, використання електронних пристроїв під час занять, їжі та напоїв заборонено. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. • Дедлайни виконання завдань після кожної теми з дотриманням крайніх термінів. Завдання надані із запізненням без поважних причин оцінюються за меншою кількістю балів. Відпрацювання пропущених завдань є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, мобільність, індивідуальний графік, стажування) навчання може відбуватись у системі дистанційного навчання. • Відповідальність викладача та здобувача вищої освіти керується Положенням про організацію освітнього процесу в ХДАК (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_oop_4.pdf) (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) ; • Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Всі завдання виконуються самостійно, участь у роботі групи особисто кожного обов'язкова. Списувати під час складання заліку заборонено (використання мобільних пристроїв). У випадку порушення академічної доброчесності реагування відповідно до Положення про систему запобігання академічної доброчесності та його виявлення у наукових роботах працівників і здобувачів вищої освіти ХДАК (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_szap.pdf) (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_kpad18.pdf) .

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем / підтем (або блоків)	Разом годин	Лекційні	Практичні	Семінарські	Індивідуальні	Сам. робота
1. Сутність та принципи корпоративного управління.		2		2		6
2. Типологія моделей корпоративного управління.		2		2		12
3. Сучасні концепції корпоративного управління в туризмі.		2		4		14
4. Зовнішнє та внутрішнє середовище		2		6		14

корпоративного управління.						
5. Оцінювання ефективності корпоративного управління.		2		6		14
Всього		10		20		60

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Відвідування лекції / виконання завдань до лекційного матеріалу – 10 балів;

Робота на семінарських заняттях – 50 балів;

Самостійна робота – 20 балів;

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60 - 80 балів

Підсумковий контроль – 20 балів

Всього: 100 балів.

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточна успішність					Сам. робота	Залік / екзамен	Усього
T1	T2	T3	T4	T5			
7	7	12	17	17	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

(за умови, якщо цей вид занять передбачений навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів, які може отримати
-------	------------	-----------------	------------------------------------

			здобувач
1.	Еволюція становлення корпоративної форми організації бізнесу. Менеджмент корпорацій	2	5
2.	Стандарти і моделі корпоративного управління	2	5
3.	Основні риси сучасного корпоративного управління в туризмі	4	10
4.	Побудова системи внутрішнього корпоративного управління та зовнішнє середовище. Учасники відносин та корпоративна культура.	6	15
5.	Особливості оцінки та напрями підвищення ефективності корпоративного управління на підприємствах туристичної індустрії. Фінансові посередники в системі корпоративного управління.	6	15

10. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів, які може отримати здобувач
1.	Становлення корпоративного сектору економіки України.	6	2
2.	Інсайдерська та аутсайдерська складові сучасного корпоративного управління.	12	2
3.	Філії міжнародних туристичних корпорацій в туризмі. Стратегічне управління корпораціями.	14	4
4.	Державна політика та роль Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку у формуванні та регулюванні корпоративного середовища. Інформаційна система корпорацій.	14	6
5.	Конфлікт інтересів та їх регулювання. Рейтинги корпоративного управління та ефективність інноваційної діяльності.	14	6

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Сутність корпоративного управління.
2. Еволюція становлення корпоративного управління.
3. Суб'єкти та об'єкти корпоративного управління.
4. Поняття корпорації та типи корпоративних підприємств.
5. Система стандартів корпоративного управління.
6. Моделі корпоративного управління.
7. Принципи корпоративного управління.
8. Сучасні концепції корпоративного управління в туризмі.
9. Основні задачі та риси корпоративного управління.
10. Етапи становлення корпоративного сектору в Україні.
11. Переваги та недоліки моделей корпоративного управління.
12. Міжнародні стандарти корпоративного управління.
13. Інсайдерський контроль та аутсайдерська модель корпоративного управління.
14. Корпоративна поведінка.
15. Концепція ефективного управління корпорацією в туристичному бізнесі.
16. Сучасні корпорації в туристичному бізнесі.
17. Міжнародні корпорації туристичного бізнесу в Україні.
18. Акціонерне товариство та його типи.
19. Створення та ліквідація акціонерного товариства.

20. Права та обов'язки акціонерів товариства.
21. Інтегровані корпоративні структури. Переваги та недоліки.
22. Організаційно правові форми об'єднань підприємств.
23. Особливості створення концернів та холдингів в Україні.
24. Державне регулювання в системі корпоративного управління.
25. Нормативно-правова база корпоративного управління в Україні.
26. Роль фонду державного майна України у формуванні та управлінні корпоративним сектором України.
27. Роль Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку у формуванні та регулюванні корпоративного середовища.
28. Система внутрішнього корпоративного управління.
29. Учасники корпоративних відносин.
30. Фактори мікро- та макросередовища.
31. Корпоративна культура в сфері туризму.
32. Конфлікти інтересів та їх вирішення.
33. Сутність фінансового посередництва та його функції.
34. Види діяльності фінансових посередників.
35. Інститути спільного інвестування.
36. Види інвестиційних фондів.
37. Сутність контролю над акціонерним товариством.
38. Поняття значної угоди.
39. Конфлікт інтересів. Регулювання інтересів за допомогою внутрішньо корпоративних документів.
40. Засоби захисту прав акціонерів.
41. Фактори підвищення ефективності корпоративного управління.
42. Показники ефективності корпоративного управління.
43. Особливості оцінки ефективності корпораціями.
44. Напрями підвищення ефективності корпораціями.
45. Підходи до визначення організаційної ефективності.
46. Критерії ефективності організаційної діяльності.
47. Оцінка ефективності портфелю цінних паперів.
48. Призначення та сфера застосування рейтингів корпоративного управління.
49. Антикризове корпоративне управління.
50. Інформація та комерційна таємниця в корпораціях.
51. Форми розподілу прибутку в корпорації.
52. Види стимулювання працівників корпорацій.
53. Інтелектуальна власність корпорацій.
54. Суть корпоративних цінних паперів в Україні.
55. Поняття корпоративної власності.
56. Корпорація як наукова категорія.
57. Цінні папери українських акціонерних товариств.
58. Поняття туристична корпорація.
59. Транснаціональні корпорації в туризмі.
60. Імідж туристичного підприємства як методика впровадження ефективної корпоративної культури.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова

1. Закон України «Про цінні папери та фондову біржу» від 18 червня 1991 р. № 1201-ХІІ.
2. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР.

3. Указ Президента України «Про корпоратизацію підприємств» від 15 червня 1993 р. № 210/93.
4. Указ Президента України «Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації» від 11 травня 1994 р. № 224/94.
5. Акціонерні товариства. Організація та діяльність. К.: Фонд державного майна України, 2007. 344 с.
6. Бала О.І., Мукан О.В., Бала Р.Д. Принципи корпоративної культури підприємств: сутність та види. 2010. № 682. С. 11-15.
7. Данько Н. І. Застосування моделей корпоративних культур на туристичних підприємствах / Н. І. Данько, О. А. Хмельова. Економіка та управління підприємствами. 2017. №1. С. 189–194.
8. Довгань Л.Є. Корпоративне управління: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 179 с.
9. Задихайло Д.Б., Кібенко О.Р., Назарова Г.В. Корпоративне управління: Навчальний посібник. Х.: Еспада, 2008. 688 с.
10. Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління: Навч. Посібн. К.: Знання Прес, 2017. 317 с.
11. Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління: Підручник К.: Центр учбової літератури, 2013. 600 с.
12. Корпоративна культура туристичного підприємства – один із факторів його конкурентоздатності. Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. 2012. № 6. С. 35–36.
13. Корпоративне управління в туризмі: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / І. Л. Сазонець, В. О. Ткач, В. М. Зайцева, О. С. Камушков ; Запоріж. нац. техн. ун-т. Запоріжжя:, 2011. 222 с.
14. Мальська М. П. Корпоративне управління: підручник / М. П. Мальська, Н. Л. Мандюк, Ю. С. Занько. К.: Знання, 2012. 348 с.
15. Марченко О. А. Роль корпоративної культури у поліпшенні якості туристичних послуг. Бізнес- навігатор : наук.-вироб. жур. Херсон : МУБіП, 2011. № (26). С. 182–186
16. М'ясоїд Г. І. Корпоративне управління та корпоративний менеджмент туристичного підприємства. Європейський вектор економічного розвитку. 2017. №1 (22). С.87-99.
17. Нагара, Марина. Корпоративна культура та стратегічний розвиток туристичного підприємства : іманентний взаємозв'язок. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна візія та виклики в глобалізації : зб. тез доп. XII Міжнар. наук.- практ. конф. молодих вчених. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 101-102.
18. Романюк І. А. Стратегічне управління розвитком галузі туризму на засадах формування корпоративної культури туристичних підприємств. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2016. 2. С. 24–27.

Додаткова

1. Девіс Стівен М. Боротьба за вдосконалення всесвітнього корпоративного управління. Економічні реформи сьогодні. 2005. № 25. С. 6- 11.
2. Демб Ада, Нойбауер Фрідріх. Корпоративне управління. К.: Основи, 1997. 302 с.
3. Дьюбіел Стенлі. Корпоративне управління: вдосконалення методів організації роботи корпорацій // Економічні реформи сьогодні. 1999. № 25. С. 12-18.
4. Євтушевський В.А. Стратегія корпоративного управління / В.А. Євтушевський, К.А. Ковальська, Н.В. Бутенко. К.: Знання, 2007. 287 с.
5. Канага Вільям С. Корпорації повинні діяти етично // Економічні реформи сьогодні. 2006. №25. С. 2-5.
6. Небава М.І. Теорія корпоративного управління: вузлові питання. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. 295 с.
7. Петруня Ю.Є. Акціонерні товариства в Україні: проблеми емітентів та інвесторів. Дніпропетровськ. 2013. 100 с.
8. Сергійчук С. І. Корпоративне управління: навчальний посібник Миколаїв: НУК, 2016. 228 с.

9. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу : монографія / [Т.І.Ткаченко, СВ. Мельниченко, М.Г. Бойко та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 596 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. <http://tourlib.net/>
2. <http://pidruchniki.ws/>
3. <http://buklib.net/>
4. <http://zakon.rada.gov.ua/>